Bulgarian e-Journal of Archaeology https://be-ja.org
Българско е-Списание за Археология ISSN: 1314-5088

vol. 14.1, 2024, 169–179

News / Отзиви

Article history:
Submitted 15 April 2024
Accepted 29 April 2024
Available online 20 June 2024

Българската нумизматична наука и предизвикателствата на дигиталната епоха

Диляна Ботева [а]*, Юлия Цветкова [б], Лили Грозданова [в]

[а] Катедра по Стара история, тракология и средновековна история, Исторически Факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, бул. Цар Освободител 15, София 1504, България; boteva@uni-sofia.bg

[б] Катедра по Стара история, тракология и средновековна история, Исторически Факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, бул. Цар Освободител 15, София 1504, България; julia.tzvetkova@uni-sofia.bg

[в] Катедра по Стара история, тракология и средновековна история, Исторически Факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, бул. Цар Освободител 15, София 1504, България; l.grozdanova@uni-sofia.bg

Bulgarian numismatics and the challenges of the digital age

Dilyana Boteva [a]*, Julia Tzvetkova [b], Lily Grozdanova [c]

[a] Department of Ancient History, Thracian Studies and Medieval History, Faculty of History, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, 15 Tsar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria; boteva@uni-sofia.bg

[b] Department of Ancient History, Thracian Studies and Medieval History, Faculty of History, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, 15 Tsar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria; julia.tzvetkova@uni-sofia.bg

[c] Department of Ancient History, Thracian Studies and Medieval History, Faculty of History, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, 15 Tsar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria; l.grozdanova@uni-sofia.bg

* Corresponding author

Съвременното техническо развитие и приложението на различни дигитални технологии в областта на хуманитаристиката променят трайно и същностно парадигмата на историческата наука, включително принципите и подходите на историческите изследвания. Няма съмнение, че те предоставят възможност да се разшири методологията на дисциплината и същевременно създават условия за генериране на нови – обективни и научно проследими – аргументи в подкрепа или не на съществуващи хипотези в областта на античната история, включително на историята на Древна Тракия.

Характеристиките на нумизматичните материали ги прави изключително подходящи за компютърно базирани изследвания. Информационното ядро, описващо отделните нумизматични обекти, подлежи както на количествени, така и на качествени и интерпретативни анализи. Монетите, монетните съкровища и монетните комплекси са основната и ключова изворова база при изследването на историческото (политическо, икономическо, социално и

This article and the content of the journal is licensed under CC BY-NC-ND 4.0
Copyright: © 2024 D. Boteva, J. Tzvetkova, L. Grozdanova

културно) развитие на съответното общество. По отношение на античната история на българските земи нумизматичните данни представляват несравнима по численост категория извори, както се вижда и от обемните нумизматични колекции в голяма част от регионалните музеи в България. В същото време, въпреки дългата изследователска традиция, сериозните индивидуални постижения на отделни български нумизмати (Н. Мушмов, Т. Герасимов, Й. Юрукова, И. Прокопов, Д. Драганов, Д. Аладжова, К. Димитров и др.), както и появата в ново време – благодарение на Иля Прокопов – на ключовата поредица *Coin Collections and Coin Hoards from Bulgaria* (CCCHBulg), въвеждаща голямо количество материали в научна употреба, българската нумизматика към момента изпитва силна необходимост от модернизация, активизиране и допълнителна подготовка на млади изследователи, които да отговорят на международните научно-изследователски критерии и стандарти. Спешната нужда от международна видимост на българската нумизматична общност и създаването нови експерти във всички области на нумизматичната наука е фрапиращо очевидна. В този смисъл (и от гледна точка на българската нумизматика) е много печална констатацията, че в мащабни международни проекти като *Roman Provincial Coinage* (RPC) и *Coin Hoards of the Roman Empire* (CHRE), представянето на материалите от България не е поверено на представители на българската нумизматика; българските научни институции, както и специалисти, които да обработват съответните материали, осезаемо липсват в тези авторитетни начинания. В същото време е налице и не по-малко тъжният факт, че откритото преди повече от 100 години огромно римско монетно съкровище от с. Река Девня (сега квартал на град Девня) все още не е публикувано, а и няма изгледи скоро да се обнародва, защото и към момента никой не е предприел конкретни стъпки в тази насока.

Ясното съзнание за тази незавидна ситуация, в която се намираше българската нумизматична наука в началото на XXI в., мотивира екип от съмишленици (И. Прокопов, Д. Ботева, Ю. Цветкова, В. Григорова-Генчева, Л. Грозданова) да се опита да промени динамиката в това изследователско поле в България и да започне целенасочена дейност по преодоляването на неговата стагнация. Начертаният в самия край на 2019 г. план за действие включваше организирането на периодичен международен нумизматичен форум и учредяването на електронно нумизматично списание с широко разпространение в международните нумизматични среди, създаването на академични условия за качествена подготовка на млади експерти по нумизматика, както и подсигуряването на модерно техническо оборудване за нуждите на нумизматичните изследвания, финансирането за което трябваше да бъде осигурено на проектна основа.

Започналата в началото на март 2020 г. криза във връзка с Ковид-19 не успя да пречупи решимостта за изпълнението на поставените задачи. Само месец и половина по-късно, благодарение на финансовата подкрепа на проект BG05M2OP001-1.001-0001 „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ с ръководител проф. дин Иван Илчев, започна реализирането на първия в България **специализиран докторантски „Нумизматичен семинар“** (по договор № 70-85-24 от 27.02.2020 г.), който да повиши професионалната квалификация на младите учени, работещи в сферата на нумизматиката. За целта бе осъществен контакт с водещи експерти в областта на античното монетосечене както от страната, така и от чужбина, които да подготвят и представят в лекционен формат основополагащо и надграждащо нумизматично знание. Влезлите в сила Ковид ограничения в национален и международен план наложиха **трансформирането на семинара в уебинар,** което доведе до разширяване на международното участие. В периода май–юни 2020 г. бяха осъществени шест специализирани нумизматични лекции: „Първи прояви на размяна, пари и търговски стандарти в българските земи“ (д-р Валентина Григорова-Генчева и проф. дин Иля Прокопов); „Why coin iconography is special: general comments with applied cases to Thracian coinages“ (Prof. François de Callataÿ); „The Ptolemaic Coinage of Egypt“ (Dr. Thomas Faucher); „Searching for Stability: Coins as

Обр. 1. Лого на проект „Древна Тракия в цифри: преоценка на Античността в дигиталната епоха“, договор № КП-06-Н50/3 от 30.11. 2020 на ФНИ–МОН (автор Л. Грозданова)
Fig. 1. Logo of the project „Measuring Ancient Thrace: Re-evaluating Antiquity in Digital Age“, contract No. КП-06-Н50/3 dated 30.11. 2020 of BNSF – Ministry of Education and Science (author L. Grozdanova)

Communication Media in Thrace and Moesia Inferior in the Third Century AD“ (Dr Ulrike Peter); „Фалшификати на антични монети от България“ (проф. дин И. Прокопов и д-р В. Григорова-Генчева); „Danteletai – Melsas – Bizye“ (Yannis Stoyas). Лекциите бяха записани, за да бъдат достъпни и в бъдеще при подготовката на специалисти нумизмати. В сесиите, освен активното участие на изследователите и младите учени от екипа, се включиха студенти, както и гости от шест страни, средно с над 40 участника в сесиите. В този смисъл научният форум не просто допринесе за задълбочаването на специфичните умения на младите изследователи в екипа, но предизвика международен научен диалог, както и интерес към нумизматиката сред млади колеги в началните етапи на обучение. Финалното събитие от този проект беше специализирана лекция на проф. Иля Прокопов и доц. Валентина Григорова-Генчева, проведена в РИМ–Кюстендил, изцяло насочена към ученици, където младите бъдещи изследователи се запознаха с изследователски нумизматични практики като изработването на гипсови отпечатъци.

В дните 10–12 ноември 2020 г. отново в онлайн формат се състоя първо издание на **Българските нумизматични четения** с подзаглавие „**История и общество в перспективата на нумизматиката“**[1], организирано от Исторически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ в партньорство с Националния археологически институт с музей към БАН, Регионален исторически музей София и Първа инвестиционна банка АД (https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/layout/set/print/content/view/full/297605). Програмата на форума включваше 40 доклада, представени от участници от над десет страни, включително извън пределите на Европа, както и кръгла маса „Проблеми и перспективи на българската нумизматика“ (https://www.bg-numismatic-readings.com/bg/архив/programbulgnr1-bg/). Конференцията предизвика силен международен интерес като надвишаването на капацитета на онлайн платформата, предвидена за живите дискусионни сесии, наложи отварянето на втори канал на излъчване на събитието[2].

Паралелно с подготовката и организацията на Първите български нумизматични четения, екипът участва в създаването на проект **„Древна Тракия в цифри: преоценка на Античността в дигиталната епоха“** (с ръководител доц. д-р Юлия Цветкова и с участието на четирима експерти от чужбина) по програмата на ФНИ за фундаментални научни изследвания, който бе одобрен за финансиране (договор № КП-06-Н50/3 от 30.11. 2020 – https://digithrace.uni-sofia.bg/bg/) (обр. 1). Активната работа при неговата реализация в рамките на работен па-

1 Международна конференция, финансирана по проект на Университетския фонд научни изследвания № 80-10-59/13.04.2020 г. с ръководител гл. ас. д-р Никола Дюлгеров (ИФ на СУ).

2 Подробна информация за този форум вж. в Dyulgerov et al. 2020.

Обр. 2. Обучение за работа със специализираната инсталация quickPX, закупена по проект „Древна Тракия в цифри“ – КП-06-Н50/3 от 30.11. 2020 на ФНИ–МОН (2022) (снимка Д. Ботева)
Fig. 2. Training with the QuickPX system, purchased within the project “Measuring Ancient Thrace” – КП-06-Н50/3 dated 30.11. 2020 of BNSF–Ministry of Education and Science (2022) (photo D. Boteva)

кет 5 „Нумизматика“ позволи закупуването на специализирана инсталация – пакет хардуер и софтуер quickPX compact, използван интензивно за заснемане на проучваните монети не само от членовете на проектния екип, но предоставян също на колеги-нумизмати в няколко от българските музеи за дигитализиране на монетните им фондове[3], след проведено обучение в НАИМ през 2022 (обр. 2). Дейностите по проекта в неговата нумизматична част вървят по няколко линии. Сред лекциите в рамките на работен пакет 1 и провеждания **понятиен семинар,** две се открояват с нумизматичната си насоченост: „Автентификация на антични монети: проблеми на терминологията при описанието им“ (проф. дин Иля Прокопов) и „Класически и алтернативни методи за анализ и визуално представяне в нумизматиката“ (д-р Христина Иванова-Анаплиоти). Проектът „Древна Тракия в цифри“ е със специален фокус върху **методологическия дебат;** затова на 3 май 2022 г. бе организиран семинар за методологията на нумизматиката с трима признати експерти (https://digithrace.uni-sofia.bg/bg/methodological-seminar-2/): акад. проф. Франсоа дьо Калатай (“Quantification of ancient coin issues: how to Proceed and for which historical benefits”), доц. дин Владимир Столба (“Coin forgeries”) и д-р Улрике Петер (“Coin images – Iconographic thesaurus – Semantic web”).

В началния етап на работата по проекта екипът се концентрира и върху подготовката на предложение за изграждане на международна нумизматична мрежа, която да подпомага дейностите по предотвратяване на разпространението на фалшиви антични монети. Обоснованото предложение се оказа убедително и беше отличено от германската фондация „Александър фон Хумболт“ с тригодишно финансиране, позволило създаването на **Ancient Coins Counterfeits Scientific Network** (BGR 1074508 HFST) с проф. Диляна Ботева-Боянова като ръководител на проекта. Навременната поява на тази международна мрежа (ACCSN – https://

3 Понастоящем с инсталацията са извършени повече от 50 000 заснемания.

Обр. 3. Проф. И. Прокопов ръководи практическите дейности по идентифициране на монетни фалшификати на ACCSN семинар в Археологическата база в с. Малко Градище, общ. Любимец (2022) (снимка В. Еремиев – Чочо)
Fig. 3. Prof. I. Prokopov supervises the identification of counterfeits of ancient coins during the ACCSN workshop at the Archaeological base in Malko Gradishte village, Lyubimets Municipality (2022) (photo V. Eremiev – Chocho)

accs-network.com/) и вече изграденият неин авторитет се доказват от бързото ѝ разрастване. Тази мрежа стартира през лятото на 2021 г. като българска инициатива със силната подкрепа на базирания в Берлин–Бранденбургската академия на науките проект "Corpus nummorum" (https://www.corpus-nummorum.eu/). В началото мрежата включваше 20 експерти от четири европейски държави, а към пролетта на 2024 г. вече наброява 38 изследователи нумизмати, колекционери и представители на аукционни къщи от 13 държави на четири континента. Отчитайки като една от своите първостепенни задачи подготвянето на специалисти, които имат капацитета и знанията да разпознават съвременни фалшификати на антични монети, в рамките на мрежата ACCS бе организиран **Международен семинар по експериментална нумизматика „Expertise in the Identification of Forgery Techniques"** (29.04 – 1.05.2022, Археологическа база в с. Малко Градище, община Любимец). В дните на семинара, под научното ръководство и експертизата на проф. дин Иля Прокопов (обр. 3), участниците успяха да проучат и тестват различни практики за идентифициране на техники за фалшифициране. Международният екип участва в интензивни дискусии и проведе практически експерименти, сред които XRF анализи върху тестови материали. Заедно с колегите от ACCSN, на семинара присъстваха специалисти от различни институции в България и чужбина, създавайки възможност не само за обмен на опит, но и за разширяване на мрежата (обр. 4). Ключов аспект на събитието беше възможността младите учени и студенти да придобият нови умения в областта на нумизматиката (https://accs-network.com/2022/06/02/first-international-experimental-numismatics-workshop-expertise-in-the-identification-of-forgery-techniques/). На 18 май 2023 г. в Конферентната зала на СУ „Св.

Обр. 4. Част от участниците в ACCSN семинар в Археологическата база в с. Малко Градище, община Любимец (2022) (снимка В. Еремиев – Чочо)
Fig. 4. Some of the participants in the ACCSN workshop at the Archaeological base in Malko Gradishte village, Lyubimets Municipality (2022) (photo V. Eremiev – Chocho)

Климент Охридски" ACCSN организира семинар **„Фалшификати на антични монети – периоди, експертиза, примери**". Трите лектори – проф. Бартош Авиановиц, проф. Диляна Ботева и Станимир Методиев представиха развитието на концепцията за фалшификатите през вековете, техниките за разпознаване на фалшиви монети и конкретни казуси, породили оживена дискусия, в която се включиха не само специалисти нумизмати, но и студенти (https://accs-network.com/2023/07/18/seminar-ancient-coins-forgeries-periods-expertise-examples/). Семинарът провокира силен интерес сред студентите и беше масово посетен. Важно събитие в рамките на ACCSN беше и **срещата в Берлин–Бранденбургската академия на науките** (1.12.2023), организирана с активното съдействие на д-р Улрике Петер и посветена на проблемите, свързани с превенцията на разпространение на монетни фалшификати, а също на перспективите за по-нататъшната дейност на изградената вече мрежа (обр. 5).

Повишената международна видимост на българските постижения в областта на нумизматиката мотивираха решението Историческият факултет на СУ „Св. Климент Охридски" да кандидатства за **колективен член в Международен нумизматичен съвет** (INC). Подадената през 2021 г. кандидатура беше одобрена и към момента това е единственият представител на България в този най-авторитетен управителен орган на световната нумизматика (https://inc-cin.org/home/what-we-do/members_inc/). Контактното лице на Историческия факултет в Международния нумизматичен съвет е гл. ас. д-р Лили Грозданова.

Членството на ИФ–СУ в Международния нумизматичен съвет позволи реализирането на мащабно българско **участие в XVI Международен конгрес по нумизматика,** състоял се през септември 2022 г. във Варшава (https://inc2022.pl/scientific-programme/), включително със секция за тракийското монетосечене и с кръгла маса за фалшификатите. С финансовата подкрепа на проект „Древна Тракия в цифри" и – съответно – на ACCSN, в работата на конгреса се включиха осем български нумизмати (Иля Прокопов, Диляна Ботева, Юлия Цветкова, Валентина Григорова-Генчева, Лили Грозданова, Николай Димитров, Нина Хаджиева от

Обр. 5. Проф. Я. Хурмузиадис на ACCSN среща в Берлин-Бранденбургската академия на науките (2023) (снимка Л. Грозданова)
Fig. 5. Prof. J. Hourmouziadis during the ACCSN workshop at the Berlin-Brandenburg Academy of Sciences and Humanities (2023) (photo L. Grozdanova)

РИМ–Благоевград и Марина Дойчинова от РИМ–София). Български участници в конгреса бяха също Мариана Минкова (РИМ–Стара Загора) и Вербин Върбанов (РИМ–Русе).

Постиженията на екипа при прилагането на дигиталните технологии в изследванията в областта на историческото познание (вкл. нумизматиката) бяха основание за включването през 2022 г. на негови представители в научната група 3.1.16 „Дигитална хуманитаристика. ИКТ приложения за история и език“ към проекта на Софийския университет „Маркер за иновации и технологичен трансфер (SUMMIT – https://summit.uni-sofia.bg/).

Положените значителни усилия от страна на проектния екип „Древна Тракия в цифри: преоценка на Античността в дигиталната епоха“ (ФНИ–МОН, договор КП-06-Н50/3 от 30.11.2020) дадоха положителен и видим резултат още в първата година след неговото стартиране. През септември 2021 г. издигнатата от екипа кандидатура за **домакинство на Десетата съвместна среща на Европейската мрежа за монетни находки** (ECFN – https://fundmuenzen.org/) **и проекта Nomisma** (http://nomisma.org/) бе единодушно подкрепена от двете водещи световни институции. Така стана ясно, че благодарение на екипа на „Древна Тракия в цифри“ след Франкфурт (2012), Карнунтум (2013), Базел (2014), Нийбороу (2015), Кан/Нормандия (2016), Копенхаген (2017), Валенсия (2018), Месина (2019) и Виминациум (2021), София се превърна в десетата локация на този най-авторитетен международен форум за дигитална нумизматика, а в периода септември 2021 – октомври 2024 проф. дин Диляна Ботева е член на Управителния комитет на Европейската мрежа за монетни находки (https://fundmuenzen.org/home/). Нашият екип взе решение да използва случая за популяризиране на

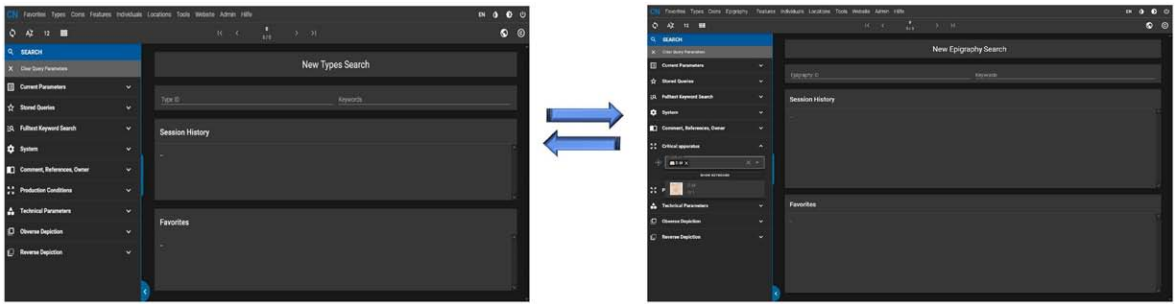

Обр. 6. Част от участниците в „Десетата съвместна среща на ECFN и Nomisma.org & Втори Български нумизматични четения заедно“ пред централния вход на Ректората на Софийския университет (2023) (снимка Н. Димитров)

Fig. 6. Some of the participants of the10th Joint Meeting of ECFN and Nomisma.org & 2nd Bulgarian Numismatic Readings together in front of the Rectorate of Sofia University (2023) (photo N. Dimitrov)

постиженията на българските изследователи като едновременно с тази среща се организират и Вторите български нумизматични четения. Така, в дните 19–23 юни 2023 г. Софийският университет чрез неговия Исторически факултет беше домакин на най-мащабния нумизматичен форум, провеждан някога в България – **„Десетата съвместна среща на ECFN и Nomisma.org & Втори български нумизматични четения ЗАЕДНО“** (https://www.bg-numismatic-readings.com/about-2/). Конференцията се превърна в едно от централните събития в световната нумизматика през годината, което предостави научна платформа по въпросите на дигиталната и традиционната нумизматика (обр. 6). В нея се включиха с презентации и постери над 120 участници, представящи 39 институции от 22 държави в Европа, Азия и Северна Америка. Въпреки че основната част от делегатите бе посрещната в София, на голям международен интерес се радваше и възможността за регистриране на онлайн участници и слушатели.

Научният форум завърши с посещение на Хераклея Синтика (https://www.archaeologia-bulgarica.com/category/хераклея-синтика/), където участниците в конференцията бяха посрещнати от нашите партньори от екипа, проучващ уникалния за България археологическия обект, и от Исторически музей – Петрич (https://petrichhistorymuseum.bg/). Впечатляващо за колегите от конференцията беше също посещението в друг наш партньор в това начинание, Регионалния исторически музей – Благоевград (https://museumbld.com/), където видяха експонирани двете монетни съкровища от с. Скребатно. Събитието беше финансирано в партньорство между Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, НАИМ–БАН, РИМ–София, Първа инвестиционна банка АД, както и с финансовата подкрепа на програмата SUMMIT (https://summit.uni-sofia.bg/) към СУ „Св. Климент Охридски“. Във финансовото обезпечаване участваха и следните проекти: „Древна Тракия в цифри“ (КП-06-Н50/3 от 30.11.2020, към ФНИ), „Международна нумизматична конференция „Десета съвместна среща ECFN и Nomisma.org

Обр. 7. Нумизматичното приложение CN Editor, адаптирано и за епиграфски извори в рамките на DiGiThrace (графика Л. Грозданова)
Fig. 7. The numismatic tool CN Editor, adapted within DiGiThrace, and serving also for epigraphic sources (graphic L. Grozdanova)

& Втори български нумизматични четения ЗАЕДНО“ (№ 80-10-37 / 20.04.2023 ФНИ на СУ с ръководител гл. ас. д-р Лили Грозданова), „Ancient Coins Counterfeits Scientific Network“ (BGR 1074508 HFST) към фондация Alexander von Humboldt. Събитието се превърна и в повод именно в София да се проведе **първата работна среща на новоизбрания** през септември 2022 г. във Варшава **Комитет на Международния нумизматичен съвет** – високо признание за усилията на екипа ни да постави България и Софийския университет на картата на световната нумизматика.

Подчертаният стремеж за гарантиране на устойчивост на различните проектни инициативи наложи създаването на нов проект, който да продължи и доразвие постигнатите вече успехи. Тази амбиция беше заложена в новия проект **„Надграждане на историческия наратив: от Деултум към DigiDeultum“**, класиран за финансиране от ФНИ–МОН (проект КП-06-Н80/7 от 8.12.2023 г. с ръководител проф. д-р Людмил Вагалински от НАИМ–БАН), в който важно място отново е отделено на нумизматичните изследвания и дигиталната нумизматика[4]. Устойчивостта на дейностите личи и от инициираните вече предварителни разговори по организирането на Третите български нумизматични четения, които трябва да се състоят през 2026 г. Развиваните в рамките на описаните проекти дигитални ресурси DiGiThrace – експериментален изследователски инструмент, комбиниращ в единна платформа различни типове извори[5] (обр. 7) – и специфичните функционалности, свързани с дигиталното публикуване на данни за нумизматични фалшификати, както и първата подробна инструкция на български език за стандартизирано описание на монетни печати и типове, съобразени с изискванията на традиционната и дигиталната нумизматика, разработени и добавени в партньорската платформа corpus-nummorum.eu, са изначално имплементирани в проектната изследователска дейност на новото начинание.

Огромни усилия екипът на „Древна Тракия в цифри“ вложи и в подготовката на млади специалисти в областта на нумизматиката, инициирайки първото издание на **Софийска нумизматична школа (Sofia Numismatic School** – https://digithrace.uni-sofia.bg/sofia-numismatic-school/). Тя се проведе 12–16 септември 2023 г., като домакин и организатор на събитието

4 Устойчивостта на инициативите в рамките на проекта „Древна Тракия в цифри“ се гарантира и от „Изследователски проект Глухите камъни: интердисциплинарни проучвания на ранната желязна епоха в Тракия“, ФНИ № КП-06-Н80/6 от 7.12.2023 г. с ръководител доц. д-р Г. Нехризов (НАИМ-БАН), в който акцентът е върху дигиталната археология и археологическите науки.

5 За основа на технологичния продукт бе избран софтуерът с отворен код на Corpus nummorum. На този етап нумизматичният модел на данни беше адаптиран, за да включва едновременно нумизматични и епиграфски артефакти.

Обр. 8. Моменти от дейността на Sofia Numismatic School (2023) (колаж Ю. Цветкова)
Fig. 8. Some moments of the activities during the Sofia Numismatic School (2023) (collage J. Tzvetkova)

беше Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“[6]. След задълбочено обсъждане се взе решение Софийската нумизматична школа да е посветена на проблемите на античното монетосечене в Тракия и Черноморския регион, с допълнителен ясен акцент върху дигиталната нумизматика и съвременните фалшификати на антични монети. В първото издание на школата лекциите бяха водени от девет международно признати учени от Белгия, България и Германия, а 16-те млади изследователи бяха от България, Гърция и Румъния (обр. 8). С тази инициатива София се нареди сред световните центрове на нумизматични проучвания като Виена, Рим и Атина, където такива училища са отдавна институционализирани. Sofia Numismatic School създаде безценна възможност да се установят и развият устойчиви връзки между световно признати експерти и младите изследователи в контекста на общоевропейските процеси на консолидация и сътрудничество. Реализацията на форума бе подкрепена от проект BG-05M2OP001-1.001-0001 „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“, в партньорство със следните проекти: „SUMMIT“ по договор BG-RRP-2.004-0008; „Древна Тракия в цифри“ № КП-06-Н50/3 от 30.11.2020 (ФНИ–МОН); BGR1024508 HFST „Ancient Coins Counterfeits Scientific Network“, както и със съдействието и гостоприемството на Археологически музей „Проф. Мечислав Домарадски“ – гр. Септември и Археологически музей – гр. Хисаря. На всички тях организаторите изказват искрена признателност. Второто издание на нумизматичното училище се очаква през септември 2025 г.

Годината 2023 беше белязана и от още един значим успех на екипа на „Древна Тракия в цифри“: публикувани бяха първите две книжки на електронното издание **„Българско списание за нумизматика“ / “Bulgarian Numismatic Journal”** (BulgNJ, ISSN 2815-4827 – https://bulgnj.com/index.php/e-journal/issue/archive), с главен редактор доц. д-р Юлия Цветкова и зам.-главен редактор гл. ас. д-р Лили Грозданова. Списанието е дигитално, рецензирано, със свободен достъп и е първото по рода си не само в България, но и в целия регион. То има за цел

6 Изказваме искрена благодарност на проф. Мира Маркова, декан на ИФ-СУ, за всестранната подкрепа на всички начинания, насочени към развитие и международна видимост на българската нумизматика.

да развива и популяризира нумизматичните изследвания за земите на Балканския полуостров и Югоизточна Европа във времето от Античността и Средновековието до съвременната епоха. Тематично списанието е ориентирано към цялото многообразие на нумизматичната проблематика: монетосечене, монетно обращение, икономика, търговия, финанси, традиционни и нови методологии в нумизматичните изследвания, археометрични проучвания на монети, дигитална нумизматика, опазване на културно-историческото наследство, нови монетни находки, монетни фалшификати и др. Списанието предоставя свободно достъпна онлайн платформа в съответствие с високите стандарти за качествени научни изследвания и публикации. В момента се подготвя издаването на книжки 3 и 4 на списанието, които ще бъдат публикувани през 2024 г.

Усилията на екипа по модернизиране на методологическата база на изследванията върху Древна Тракия продължават и през 2024 г., когато се проведе **Международна конференция „Изследванията на Древна Тракия между традиционност и модерност: теоретични аспекти и научна методология“** (11–13 април, Софийски университет). Този пореден авторитетен научен форум включваше няколко секции, сред тях съответно за нумизматика, археометрия (с доклади за резултатите от металографски анализи на монети), както и уъркшоп за монетните фалшификати[7]. Финансирането е от проект КП-06-МНФ/44 от 19.12.2023 на ФНИ–МОН (с ръководител проф. дин Д. Ботева-Боянова), проект „Древна Тракия в цифри“ и ACCSN.

Тригодишната интензивна дейност по реализиране на проектните цели беше съпътствана от празнични събития, свързани с благодарността на българската историческа, археологическа и нумизматична общност към високоуважавани чуждестранни колеги за техния реален и безценен принос за развитието на българската нумизматика. По предложение на Исторически факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на 29 април 2022 г. професор Франсоа дьо Калатай беше удостоен с почетното звание „доктор хонорис кауза“ на най-старото висше училище в България (https://www.uni-sofia.bg/index.php/novini/novini_i_s_bitiya/prof_fransoa_d_o_kalataj_be_udostoen_s_pochetnoto_zvanie_doktor_honoris_kauza_na_sofijskiya_universitet). Високото отличие на белгийския нумизмат и историк на изкуството е за впечатляващата му научна продукция и огромния принос за развитието на науката, включително чрез въвеждането на нови методи в изследванията. На 3 май 2022 г., по време на семинара „Методологически дебат: Методология на нумизматиката“, директорът на НАИМ–БАН доц. д-р Христо Попов връчи на д-р Улрике Петер удостоверение за нейното удостояване със званието „Почетен член на Националния Археологически институт с музей при Българската Академия на науките“, заради нейните изключителни приноси за нумизматичните изследвания върху Древна Тракия (https://digithrace.uni-sofia.bg/bg/2022/05/17/семинар-методология-на-нумизматика/). Решението за това признание е взето от Общото събрание на НАИМ–БАН още в края на 2019 г., но ограниченията по време на Ковид пандемията отложиха връчването на документа.

Вече е очевидно, че България притежава сериозен научен потенциал в областта на дигиталната нумизматика. От първостепенна важност сега е да се запази темпът на развитие на българските изследвания в това научно направление, за да се затвърдят и станат ясно разпознаваеми за чуждестранните водещи изследователи и проекти. Само тогава ще можем да бъдем и търсени равноправни партньори в мащабните проекти на световната нумизматика.

7 По-подробно за тази конференция вж. публикацията на Юлий Емилов в настоящия брой на Be-JA.